

Masa depan khazanah hutan negara

Oleh MOHD. HASMADI ISMAIL

KETIKA ini kira-kira 55 peratus daripada bumi Malaysia diliputi hutan hujan tropika yang kaya dengan 8,000 jenis flora dan lebih 400 spesies fauna. Hutan kita bukan sahaja berfungsi sebagai habitat kepada flora dan fauna tetapi mempunyai kepelbagaian fungsi lain seperti sumber ubat-ubatan, pengawalan perubahan suhu, kawasan tadahan air dan lain-lain lagi. Hutan di Malaysia disebut sebagai antara hutan hujan tertua di dunia dan usianya mencapai jutaan tahun.

Namun begitu cabaran besar yang dihadapi oleh sektor perhutanan negara dan gangguan kepada habitat semula jadi adalah pembalakan haram dan pembukaan ladang secara meluas. Akta Perhutanan Negara 1984 mentakrifkan pembalakan haram adalah sebarang aktiviti yang bercanggah Enakmen Perhutanan Negeri dan segala statut yang diguna pakai dalam mengurus dan mengawal selia hasil hutan.

Ini termasuklah memalsukan dokumen pembalakan, memindahkan hasil hutan tanpa permit, tidak membayar royalti, mengeksport balak secara haram, menebang spesies dilindungi seperti kayu cengal, gaharu, merbau dan pokok buah-buahan serta menebang kayu balak di bawah dan di atas ukur lilit dibenarkan, serta menebang balak di kawasan cerun melebihi 25 darjah.

Persepsi masyarakat dan beberapa pertubuhan bukan kerajaan (NGO) mengatakan bahawa aktiviti pembalakan haram adalah disebabkan kelemahan penguatkuasaan dan wujudnya unsur-unsur rasuah di dalam pentadbiran. Terdapat juga tohmahan bahawa pihak berkuasa tidak mengambil tindakan atau bersekongkol dengan penceroboh.

Maklumat daripada Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia (SPRM) pula menunjukkan memang wujud unsur salah laku seperti jenayah rasuah dan penyelewengan dalam urusan pembalakan yang melibatkan kontraktor, pelesen dan juga pegawai serta kakitangan Jabatan Perhutanan.

Terdapat juga tohmahan terhadap ahli-ahli politik tetapi tidak dapat dibuktikan kesahihannya. Namun begitu walau apa pun isu berkaitan hutan yang timbul sama ada menjadi polemik

CABARAN besar yang dihadapi oleh sektor perhutanan negara dan gangguan kepada habitat semula jadi adalah pembalakan haram dan pembukaan ladang secara meluas. - GAMBAR HIASAN/UTUSAN

atau retorik, yang pasti khazanah hutan negara ini perlu ditadbir urus dengan cekap. Inilah yang menjadi tanggungjawab Jabatan Perhutanan Semenanjung Malaysia (JPSM) di bawah Kementerian Sumber Asli dan Alam Sekitar.

Sebenarnya kita ada pelbagai peraturan. Jabatan Perhutanan mempunyai sistem serta kaedah tersendiri mengawal selia kaedah dan kekerapan penebangan hutan. Sekiranya berlaku pelanggaran, semua tuduhan akan dibuat mengikut Akta Perhutanan Negara 1984 (Pindaan 1993) dan prosedur pertuduhan ini dibuat menggunakan kod prosedur jenayah dan ada pesalah yang pernah dipenjarakan.

Akta Perhutanan Negara 1984 ini dipinda dan dikuatkuasakan pada 1993 di mana penalti yang dikenakan kepada pencerobohan hutan dinaikkan kepada RM500,000 dan penjara tidak melebihi 20 tahun dengan penjara mandatori tidak kurang dari 1 tahun. Berbanding hanya penalti RM10,000 dan /atau penjara tidak melebihi 3 tahun sebelum dipinda.

Secara umum antara sebab punca pembalakan haram adalah permintaan melebihi penawaran dalam pasaran *laizze-faire*, kurang rondaan penguatkuasaan, harga kayu balak yang semakin tinggi di pasaran dan kesempatan mengamalkan rasuah oleh segelintir pegawai yang tidak bertanggungjawab. Jumlah denda kepada kesalahan membalak secara haram telah dinaikkan dari RM10,000 kepada RM500,000

dan penjara mandatori tidak kurang daripada satu tahun tetapi tidak melebihi 20 tahun dikuatkuasakan sejak 1993.

Namun kegiatan ini masih berlaku kerana ada ruang dan kesempatan. Pada Ogos 2016, tiga lelaki termasuk seorang bergelar Datuk Seri ditahan oleh Jabatan Perhutanan Negeri Terengganu selepas disyaki menjalankan pembalakan haram di Hutan Simpan Cherul. Nilai rampasan balak berjumlah RM1 juta. Di Perak pula kira-kira lima hektar kawasan Hutan Simpan Kekal Bukit Larut, Berapit didakwa diteroka secara haram oleh pihak tertentu dipercayai untuk tujuan pertanian tanpa disedari Jabatan Perhutanan Negeri. Hutan ini telah diwartakan sebagai hutan simpan pada 1910 dengan keluasan 6,878 hektar.

Pada Mei 2013 kawasan hutan Sungai Jerik di Pahang ber keluasan kira-kira 120 hektar juga pernah diceroboh oleh pihak tidak bertanggungjawab. Akibat pencerobohan ini, ia menjejaskan alam sekitar dan boleh mengundang bencana seperti banjir dan tanah runtuh, sekali gus membahayakan penduduk setempat. Selain itu, pada Februari 2016 turut dilaporkan kira-kira 2,000 hektar hutan simpan di Kedah diceroboh untuk tujuan pertanian. Di Kedah terdapat kira-kira 300,000 hektar hutan simpan dan jika tidak dibendung dengan cepat ia akan menyebabkan hutan simpan hilang dan musnah begitu sahaja.

Antara sebab yang utama mengapa pencerobohan hutan terus berlaku adalah kerana pihak

penguatkuasaan kita tidak boleh berada di satu-satu tempat pada setiap masa. Penambahan pegawai penguatkuasaan perlulah dikaji. Selain itu Jabatan Perhutanan juga perlu memanfaatkan teknologi baharu pada masa ini.

Penggunaan teknologi terkini seperti *remote sensing*, sistem maklumat geografi (GIS) dan yang berkaitan mampu membantu menambah baik protokol pembalakan agar kegiatan pembalakan haram dapat dikesan dalam masa singkat. Apa yang perlu adalah teknologi seperti ini mestilah dioperasikan secara maksimum. Teknologi ini bukan sahaja dapat mengesan aktiviti yang berlaku tetapi juga boleh diproses oleh komputer untuk mendapat informasi lain.

JPSM juga sebenarnya telah menggunakan sistem maklumat berkomputer untuk mengumpul serta menganalisis data dan maklumat sumber hutan yang dinamakan *Forest Monitoring Using Remote Sensing* (FMRS) dengan kerjasama Agensi Remote Sensing Malaysia. Data peta digital persempadanan kawasan hutan diintegrasikan dengan data satelit. Data ini dimasukkan ke dalam sistem FMRS yang digunakan oleh semua Jabatan Perhutanan Negeri di Semenanjung Malaysia. Usaha ini amat dipuji. Namun usaha pemantauan serta penguatkuasaan perlu diperkaskan dengan penggunaan teknologi UAV dalam pemantauan hutan.

Penubuhan pasukan penguatkuasaan hutan di peringkat daerah dan negeri serta *flying squad* bagi membanteras kes-kes kesalahan juga hutan amat bertepatan dengan situasi masa ini.

Dalam pada itu, langkah kerajaan yang memperuntukkan RM32 juta bagi program pemulihan hutan dan penanaman semula pokok di hutan simpan kekal seperti di Cameron Highland seluas 500 hektar amatlah dipuji. Program ini dijangka siap pada 2019.

Sebenarnya usaha pemeliharaan khazanah hutan kita ini memerlukan kerjasama daripada semua pihak. Jabatan Hutan sebagai sebuah jabatan kerajaan, juga memerlukan sokongan daripada masyarakat dan NGO untuk memelihara khazanah negara ini.

PROF. MADYA DR. MOHD. HASMADI ISMAIL berkhidmat di Fakulti Perhutanan, Universiti Putra Malaysia (UPM).